

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۱۸ اکتوبر ۲۰۱۶

جنگ موصل و چنگ و دندان نشان دادن گرایشات گرگ‌های خاکستری و ناسیونالیستی و مذهبی به‌همدیگر!

در بحث آزادسازی موصل از حکومت شیعی عراق تا حکومت فاشیستی و گرگ‌های خاکستری ترکیه و داعش، از حکومت اسلامی ایران تا امریکا، از حکومت اقلیم کردستان به‌رهبری مسعود بارزانی تا حکومت عربستان و...، همواره به‌همدیگر چنگ و دندان نشان می‌دهند تا منافع وحشیانه و بربرمنشانه اقتصادی، سیاسی و نظامی خود را در آینده شهر دو میلیون نفری موصل و در میان کوهی از کشته‌ها و ویرانه‌ها حفظ کنند. حال در این میان چه بلایی سر مردم این شهر خواهد آمد مورد بحث این حکومت‌ها و گروه‌های جانی و تروریسم دولتی و غیردولتی نیست. تنها راه آتی برای مردم موصل، این است که مانند سنجار و روژاوا، سرنوشت خود را مستقیماً به‌دست گیرند و خودمدیریتی دموکراتیک اعلام کنند و اجازه ندهند این گرگ‌های درنده زندگی آن‌ها را بیش از این تباہ سازند!

سرانجام حیدر العبادی نخست وزیر عراق بامداد روز دوشنبه ۱۷ اکتوبر ۲۰۱۶، رسماً آغاز عملیات آزادسازی موصل از اشغال گروه دولت اسلامی «داعش» را اعلام کرد. اما با آغاز عملیات نیروهای عراق و ائتلاف بین‌المللی خبرهای ضد و نقیضی از عقب‌نشینی داعش از منطقه شرق موصل به‌مناطق غربی گزارش شده است.

حیدر العبادی که با تعدادی از فرماندهان عالی‌رتبه ارتش عراق، از تلویزیون رسمی این کشور فرمان آغاز عملیات آزادسازی موصل را اعلام کرد، خطاب به اهالی موصل گفت: «ساعت انتظار پایان یافت و عملیات آزادسازی موصل آغاز شد، من به‌شما وعده می‌دهم که شما را از جنایت و ترور داعش رها خواهیم کرد».

العبادی در پیام خود تأکید کرد که تنها نیروهای ارتش و پولیس ملی عراق وارد این شهر خواهند شد. او، اهالی موصل را به‌همکاری با نیروهای امنیتی و همزیستی مسالمت‌آمیز با تمام مؤلفه‌ها و طوایف پس از آزادی این شهر فراخواند.

حیدر العبادی در این پیام تلویزیونی که لباس نظامی بر تن داشته و شماری از فرماندهان نظامی در داخل مقر عملیات مشترک همراه او بودند، خطاب به اهالی موصل گفت: «مردم عزیز عراق و اهالی نینوا ساعت آزادی فرا رسید و لحظه پیروزی بزرگ با عزم و اراده عراقی‌ها نزدیک شده است و من امروز آغاز عملیات آزادسازی استان نینوا را اعلام می‌کنم»...

در این میان روابط آمریکا و روسیه بهبودترین و تنش‌آمیزترین وضعیت خود از پایان جنگ سرد در قرن گذشته رسیده است. دلیل آن هم بحران‌های متعددی است که دو کشور در روابط دوجانبه با یکدیگر مواجهند. برجسته‌ترین این اختلاف‌ها، بحران سوریه است که در آن روسیه تهدید کرده هواپیماهای امریکائی را در صورت حمله به مواضع نیروهای دولتی سوریه، سرنگون خواهد کرد. ادعای دخالت روسیه در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا که از سوی آمریکا مطرح شده هم یکی دیگر از دلایل تنش است؛ مسأله‌ای که باعث شد برخی مقام‌های امریکائی، اظهارات خصمانه‌ای علیه دولت روسیه ایراد کنند.

همچنین دیپلمات‌های حکومت‌هایی که در سوریه از دو طرف متخاصم حمایت می‌کنند روز شنبه ۱۵ اکتوبر ۲۰۱۶، به‌مذاکرات صلح در لوزان سوئیس به‌امریکا و روسیه پیوستند. نمایندگان عربستان، ایران و ترکیه از جمله حاضران بودند. روسیه از حکومت بشار اسد و آمریکا از مخالفین آن حمایت می‌کنند. نیروهای ایرانی هم‌اکنون در کنار نیروهای دولتی سوریه می‌جنگند در حالی که عربستان و ترکیه به‌مخالفان کمک می‌کنند. به‌طور کلی می‌توان گفت که همه طرفین درگیر در جنگ داخلی سوریه، صرف به‌فکر منافع خود هستند و در این میان، این مردم بی‌دفاع سوریه است که تاکنون قربانی منافع و مصالح آن‌ها شده‌اند.

جلسهٔ اخیر لوزان، بعد از ۵ ساعت بدون توافق در مورد پایان بمباران حلب یا در مورد نحوه کمک رسانی به‌شهرهای تحت محاصره پایان یافت. اما همه دیپلمات‌های حاضر با ادامه گفت‌وگوها موافقت کردند.

مدت‌ها بود که گمانه‌زنی‌ها درباره آغاز عملیات بازپس‌گیری موصل از گروه خلافت اسلامی (داعش) در جریان بوده است. خالد العبیدی، وزیر دفاع عراق، در فوریه ۲۰۱۵، نیر داده بود که در شش ماه آینده نبرد آزادسازی این شهر رقم خواهد خورد و حیدر العبادی، نخست‌وزیر عراق، به‌مناسبت‌های گوناگون، سال ۲۰۱۶ را سال پیروزی بر داعش نام‌گذاری کرد.

در ماه‌های اخیر، نظامیان بلندپایه امریکائی به‌طور تلویحی درباره آغاز عملیات یادشده سخن گفته‌اند. در این راستا، جنرال جوزف دانفورد، رئیس ستاد مشترک آمریکا، گفته است نیروهای عراقی در ماه اکتوبر آماده عملیات خواهند بود. این در حالی است که جنرال وُتل، فرمانده فرماندهی مرکزی امریکا (سنت‌کام) بازپس‌گیری موصل را تا اواخر سال جاری میلادی میسر نمی‌داند.

به‌تازگی، رجب طیب اردوخان، رئیس‌جمهور ترکیه، که برای شرکت در هفتاد و یکمین جلسهٔ مجمع عمومی سازمان ملل به‌نیویورک رفته بود، به‌صراحت گفت عملیات مذکور ۱۹ اکتوبر ۲۰۱۶ - ۲۸ مهر ۱۳۹۵، آغاز خواهد شد. اما دولت بغداد و دولت اقلیم کردستان این خبر را تأیید نکرده‌اند.

اظهارات برخی از مقام‌های امریکائی نشان می‌دهد که مراحل اولیه عملیات موصل با یک حمله گازانبری توسط واحدهای نیروی زمینی ارتش عراق از جنوب شرق و پیشمرگ‌های کرد از شمال غربی این شهر شروع خواهد شد.

این حمله که طرح ریزی، سازماندهی، تجهیز و آموزش واحدهای شرکت کننده در آن و همچنین برقراری هماهنگی های سیاسی مربوط به آن میان امریکا، دولت بغداد و دولت اقلیم کردستان ماه ها طول کشیده است، نقطه عطفی در جنگ علیه داعش و بیرون راندن این گروه از عراق محسوب می شود.

امریکا در چهارچوب عملیات نظامی اش علیه داعش در سوریه و عراق، موسوم به «عملیات عزم باطنی»، در آماده سازی واحدهای ارتشی، امنیتی و انتظامی مهم ترین نقش را در میان کشورهای ائتلاف داشته است. به گفته جنرال شون مکفارلند، که فرمانده نیروهای مشترک امریکا برای عملیات عزم باطنی را تا ۳۱ مرداد به عهده داشت (فرمانده جدید جنرال استیون تانزیند)، نظامیان امریکائی بیش از ۴ هزار نفر از ارتشیان عراقی، ۱۵۰۰ نظامی اداره ضد تروریستی، ۶ هزار پیشمرگ، هزار پولیس و ۳۰۰ نفر از پرسنل کادر مرزبانی را برای عملیات موصل آموزش داده اند.

این جنرال در ادامه تأکید کرد که در مدت مأموریت او بیش از ۵ هزار نفر به نیروی انتظامی عراق پیوستند و دست کم ۲۰ هزار نفر از رزمندگان طوایف هم به استخدام دولت بغداد درآمدند.

جدا از آموزش، امریکا در سال گذشته برای تضعیف هر چه بیشتر داعش و هموار کردن راه برای اجرای عملیات موصل، بیش از ۵۰ هزار نوبت پرواز علیه مواضع این گروه انجام داد و طی این مدت ۲۵ هزار کیلومتر مربع از سرزمین های تحت اشغال داعش آزاد شد. در مجموع داعش به ترتیب ۵۰ و ۲۰ درصد اراضی تصرف شده اش را در عراق و سوریه از دست داد.

در همین مدت، ۲۰۰ حمله هوایی علیه تأسیسات و مراکز نفت و گاز تحت کنترل داعش به اجرا درآمد و در نتیجه ۵۰ درصد درآمد این گروه از فروش نفت کاهش یافت. افزون بر این، یگان های امریکائی آسیب هائی به سامانه کنترل و فرماندهی داعش و کادر رهبری آن وارد کردند و همچنین ۲۵ محل نگهداری و انبار پول نقد این گروه را هدف قرار دادند و دست کم ۵۰۰ میلیون دالر از دارائی های نقدی آن را نابود کردند.

مولود چاووش اغلو وزیر امور خارجه ترکیه، جمعه ۷ اکتوبر ۲۰۱۶، گفت که مشارکت شبه نظامیان شیعه در عملیات آزادسازی شهر موصل عراق از تصرف شبه نظامیان گروه داعش باعث بازگشت صلح به منطقه نخواهد شد.

تنش ها میان عراق و ترکیه با نزدیک شدن احتمال آغاز عملیات موصل شدت یافته است. اختلاف اصلی میان دو طرف بر سر حضور نیروهای ترکیه در شمال عراق است. اکثر این نیروها در پایگاه نظامی بعشقیه حضور دارند و در حال آموزش شبه نظامیان داوطلب سنی و واحدهای از پیشمرگه های کرد هستند.

به گزارش خبرگزاری آناتولی، چاووش اغلو در کنفرانس مشترکی که به همراه همتای اسپانیائی اش در انقره برگزار کرد، گفت: «نیروهائی که در پایگاه بعشقیه آموزش دادیم، از اهالی موصل هستند. مشارکت این نیروها برای موفقیت عملیات بسیار مهم است».

او افزود: «مشارکت شبه نظامیان شیعه در این عملیات، باعث تحقق صلح در موصل نمی شود، به عکس بر مشکلات می افزاید». وزیر امور خارجه ترکیه، همچنین گفت که ترکیه آماده پشتیبانی از عملیات است.

پیش تر بن علی یلدریم نخست وزیر ترکیه، عکس العمل عراق در برابر حضور نیروهای نظامی ترکیه در پایگاه بعشقیه واقع در شمال موصل را «نامفهوم» توصیف کرده و گفته بود که سربازان ترکیه برای جلوگیری از تغییر ترکیب جمعیتی در این منطقه حضور دارند.

دیده‌بان بین‌المللی حقوق بشر، در تحلیلی که منتشر کرده بود، این سؤال را مطرح کرد که شبه‌نظامیان عراقی موسوم به «حشد الشعبی» با توجه به نقض حقوق بشری که در عملیات گذشته انجام داده‌اند، آیا در عملیات موصل شرکت خواهند کرد.

این سازمان حقوقی افزوده است: «باید شبه‌نظامیان حشد الشعبی هم از مشارکت در عملیات موصل منع شوند». با افزایش تنش و درگیری لفظی سیاسی میان مسؤولان عالی‌رتبه سیاسی ترکیه با عراق بر سر خروج نیروهای نظامی آن کشور از شمال عراق، بحران جدیدی در روابط سیاسی ناپایدار میان دو کشور در حال شکل‌گیری است؛ به‌طوری که با گذشت زمان و جبهه‌گیری‌های به‌وقوع پیوسته میان نخست‌وزیر عراق با همتای ترکیه‌ای خود در روزهای اخیر، می‌رود تا بحران جدید در منطقه خاورمیانه ایجاد شود که طبیعتاً تبعات ناهمگون آن نه تنها دو کشور عراق و ترکیه، که بسیاری از کشورهای منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای را درگیر خود خواهد ساخت.

ترکیه از سال ۲۰۰۷، به‌طور رسمی بارها برای سرکوب مواضع نیروهای حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) وارد شمال عراق شده و بعد از سقوط شهر موصل و تسلط نیروهای داعش بر این شهر به‌سال ۲۰۱۴ و درخواست مسعود بارزانی، نیروهای نظامی آن کشور در حدود ۲۰ کیلومتری موصل در منطقه‌ای به‌نام بعشبه مستقر شدند.

تا به‌امروز حضور نیروهای نظامی ترکیه در این پایگاه و افزایش نیروهای موجود در آن موجب ایجاد برخوردها و موضع‌گیری‌های سیاسی میان ترکیه و عراق شده است. در شرایطی که ورود نظامی ترکیه به‌شمال عراق در شرایط کنونی موجب خشم نخست‌وزیر و رئیس‌جمهوری عراق گردیده و واکنش‌های آنان را از هفته پیش شاهد هستیم، اما به‌نظر می‌رسد که جریان‌های دیگری از جمله مخالفان حکومت مرکزی عراق و کردهای منطقه اقلیم کردستان چندان هم از حضور نیروهای ترکیه ناخرسند نیستند. چرا که مقامات کردستان بر این اعتقاد دارند که نیروهای نظامی ترکیه برای آموزش نیروهای پیشمرگ وارد عراق شده و در باز پس‌گیری شهر سنجار از دست نیروهای داعش وجود آموزش‌های نظامی ترکیه مثر ثمر بوده‌اند. پیش‌تر و در حدود اوایل بهار، با افزایش نیروهای زرهی و یگان‌های رزمی در پایگاه آموزشی نظامی بعشبه توسط دولت ترکیه موج فزاینده تنش میان مقامات ترکیه و عراق شکل گرفت و در همان زمان دولت عراق هشدار داد که در صورت عدم عقب‌نشینی نیروهای ترکیه از نزدیکی موصل، آن را به‌منزله دخالت آشکار به مسایل داخلی عراق و زیر پا نهادن حق حاکمیت بر تمامیت ارضی تلقی کرده و به‌شورای امنیت شکایت خواهد کرد. النجیفی، استاندار سابق موصل که برخی او را متهم به‌دست داشتن در دسیسه سقوط موصل می‌دانند، در مصاحبه‌اش با بی.بی.سی گفته است، العبادی نخست‌وزیر عراق خود پیش‌تر در سفرش به‌انقره از دولت ترکیه درخواست حمایت نظامی برای مبارزه با داعش کرده بوده است.

در هر حال، ترکیه در ۲۰ سپتامبر سال جاری از مجلس درخواست تمدید مجوز ورود نظامی به‌عراق و سوریه کرده بود که با تصویب این درخواست در روز شنبه هفته پیش مجوز لازم به‌مدت یک سال دیگر (تا دوم اکتوبر ۲۰۱۷) داده شد و دولت ترکیه متعاقب آن، ۶۰۰ نیروی نظامی جدید و تعدادی تجهیزات زرهی و هوابردی را در پایگاه مزبور افزایش داد.

در همین حال بالغ بر ۱۲۰۰ نیروی نظامی در نوار مرزی عراق و ترکیه در حال آماده‌باش به‌سر می‌برند. این در شرایطی اتفاق می‌افتد که دولت عراق برای آزادسازی شهر موصل اعلام آمادگی کرده است و در این عملیات رسماً از عدم حضور نیروهای خارجی بحث به‌میان آمده است.

بهطوری که جان کربی سخنگوی وزارت خارجه امریکا نیز در همین هفته از عدم حضور نیروهای متفق امریکا در مبارزه با داعش در این عملیات سخن گفته و به دنبال آن دبیر کل ناتو نیز بر آن تأکید ورزیده و حضور نیروهای ناتو را در چنین عملیاتی رد کرده است.

در همین حال رجب طیب اردوخان، طی اظهار نظری گفته بود که: «کسی حق ندارد وارد موصل شود. موصل مال اهالی آنجا و تل عفر از آن تل عفری هاست. بعد از آزادسازی موصل از دست داعش باید سنی‌های عرب، ترکمن و کرد اسکان بیابند... ما اجازه نخواهیم داد ترکیب جمعیتی موصل به هم بخورد».

گفتنی است که ترکیه بارها حضورش در پایگاه بعشقیه را در حمایت از ترکمن‌های شمال عراق توجیه کرده و بر حضور آنان تأکید می‌ورزد. ۱۳ مهر ماه پارلمان عراق با تصویب اکثریت آراء از دولت ترکیه خواسته است که نیروهایش را از خاک عراق خارج سازد.

با این که بن‌علی نیلدریم نخست‌وزیر ترکیه ضمن هشدار به دولت مرکزی عراق برای رعایت حدود در ادبیات سیاسی و اظهار نظرها گفته است که آزادسازی موصل را با ایالات متحده امریکا و ایران در میان خواهد گذاشت، اما مولود چاوش اوغلو با ادعای اینکه تصمیم پارلمان عراق برای بیرون راندن نیروهای ترکیه از پایگاه بعشقیه، نماینده نظرات تمام مردم عراق نیست و ترکیه مجبور است در ورای مرزهایش برای امنیت خود دست عملیات نظامی بزند موجب شده است که تنش میان دو کشور بیش از پیش اوج بگیرد. زیرا کمیسیون سیاست خارجی مجلس عراق بر این عقیده‌اند که پارلمان هر کشوری نماینده قاطبه مردم آن کشور بوده و هر تصمیمی به منزله تصمیم دولت- ملت است و باید در حقوق بین‌الملل احترام لازم به آن گذاشته شود.

در همین حال وزارت عراق در بیانیه‌ای اعلام کرده است که درخواست لازم برای شکایت از دولت ترکیه به شورای امنیت ارائه خواهد شد که در همین راستا محمد علی الحکیم نماینده عراق در سازمان ملل درخواست کشور متبوعش را رسماً به‌ویتالی چورکین، رئیس دوره ای شورای امنیت تحویل داده است.

با توجه به این درخواست و اتهامی که پارلمان عراق به‌ترکیه به‌عنوان کشور اشغال‌گر وارد ساخته است، دور تازه‌ای از مناسبات مخدوش بین‌المللی میان عراق-ترکیه در شرف وقوع است به‌نظر می‌رسد در شرایط آمادگی نیروهای مسلح عراق برای تسخیر موصل، این بار جبهه دیگری در برابر نیروهای نظامی عراقی در حال گشوده شدن است و چنانچه شورای امنیت جنبه حقوقی ورود نیروهای ترکیه را بررسی نکرده و از راه دیپلماسی موضوع را حل و فصل نکند، این بار ارتش عراق به‌جای مبارزه با داعش، با ارتش ترکیه وارد مبارزه خواهد شد.

زیرا بعد از اظهار نظر سرهنگ دوم جان دورین، سخنگوی نیروهای ائتلافی امریکا بر علیه داعش که گفته است: «نیروهای نظامی ترکیه در عراق در میان نیروهای ائتلاف بر شمرده نمی‌شوند. آنان با مجوز رسمی دولت عراق وارد اراضی این کشور نشده‌اند و حضورشان غیرقانونی است»، سخنان نخست‌وزیر عراق و سخنگوی نیروهای حشد الشعبی قابل تعمق است.

العبادی نخست‌وزیر عراق از عدم تمایل کشورش در مجادله با نیروهای نظامی ترکیه سخن به میان آورده ولی در عین حال ترکیه را اشغال‌گر قلمداد کرده و در چنین شرایطی یوسف کلبی، سخنگوی نیروهای حشد الشعبی عراق، طی اظهار نظر رسمی اعلام کرده است که به جای مبارزه با داعش انگار با نیروهای ترکیه وارد مجادله خواهند شد.

به‌نظر می‌رسد ترکیه در خاک عراق نمی‌تواند جبهه دومی را با اجرائی کردن عملیاتی شبیه سپر فرات در سوریه آغاز کند. زیرا در صورت عدم تبعیت از خواسته پارلمان و دولت عراق و در صورت عدم دریافت مجوز حقوقی منطبق با

اصول بین‌الملل از دولت بغداد، وارد منجلاب دیگری شبیه سوریه خواهد شد که در شرایط بحران اجتماعی- اقتصادی و امنیتی ترکیه، این ریسک بهای سنگینی برای ترکیه خواهد داشت.

چرا حکومت اسلامی ایران، با عدم مشارکت شبه‌نظامیان شیعه عراقی نزدیک به خود (حشد الشعبی) در عملیات آزادسازی موصل از تصرف گروه «حکومت اسلامی» موافقت کرد؟ و این موضع با طرح‌های قدیمی تهران در ایجاد جاده ارتباطی با دریای مدیترانه چه ارتباطی دارد؟

روزنامه بریتانیایی گاردین هفته گذشته، در گزارشی نوشت که شبه‌نظامیان شیعه «حشد الشعبی» آخرین مراحل نقشه مشارکت خود را در عملیات موصل طرح‌ریزی می‌کنند.

این گزارش خاطرنشان می‌کند که شبه‌نظامیان شیعه، نقش مستقیمی در حمله به موصل به منظور آزادسازی آن از تصرف «حکومت اسلامی» نخواهند داشت تا به ساکنان سنی‌مذهب شهر این اطمینان داده شود که هدف از این عملیات، انگیزه مذهبی نیست.

شبه‌نظامیان «حشد الشعبی» نقش ایجاد مانع را از طرف غرب موصل ایفا خواهند کرد به گونه‌ای که جلوی فرار شبه‌نظامیان «حکومت اسلامی» را به آخرین پایگاه بزرگ خود یعنی شهر الرقه سوریه، بگیرند.

گاردین، نوشته است که شبه‌نظامیان شیعه با وارد نشدن به شهر موصل، دستشان برای تحقیق یکی از برجسته‌ترین اهدافشان باز خواهد بود که عبارت است از، تأمین منطقه نفوذی در عراق و سوریه که به دریای مدیترانه منتهی می‌شود.

پس از ۱۲ سال جنگ در عراق و همچنین جنگ‌های خونین چند سال اخیر در سوریه، ایران اکنون بیش از هر زمان دیگری، به تأمین جاده‌ای زمینی نزدیک شده که قدم‌هایش را در منطقه تثبیت کند؛ جاده‌ای که شاید شیوه حضور جمهوری اسلامی را در مناطق عربی تغییر دهد.

یک مقام اروپایی، که نقش ایران را در جنگ‌های پنج سال اخیر رصد می‌کند، در این باره می‌گوید: «آن‌ها با جدیت برای محقق کردن این هدف تلاش می‌کنند».

این مقام مسؤول که خواسته نامش فاش شود، افزوده است: «ایرانی‌ها قادر خواهند بود هر زمان که بخواهند، نیرو و مهمات را میان دریای مدیترانه و تهران، انتقال دهند و این کار را از راه‌های امنی انجام خواهند داد که خود یا نمایندگان‌شان، امنیت آن‌ها را تأمین می‌کنند».

گفت‌وگوها با مسؤولان منطقه‌ای، افراد ذی‌نفوذ عراقی و ساکنان شمال سوریه، نشان از آن دارد که این جاده زمینی، به‌شکلی آهسته از سال ۲۰۱۴، در حال شکل‌گیری است. این جاده پیچیده است، از بخش عربی عراق می‌گذرد، به شمال سوریه می‌رود و با عبور از شمال حلب که در آن ایران اکنون نیرو مستقر کرده، به شمال شرق سوریه می‌رسد.

ترکیه مخالف این طرح ایران است؛ بیشتر به دلیل رابطه ایران با حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) زیرا بخش بزرگی از طرح ایران، با مناطق کرد سوریه مرتبط است.

به‌نوشته گاردین، مسؤولان بلندپایه دولتی و امنیتی از تهران، بغداد و دمشق که تابع سیاست‌های خارجی ایران و سپاه قدس، شاخه برون مرزی سپاه پاسداران هستند، جزئیات این طرح را وضع کردند. این طرح شامل تغییراتی جمعیتی در بعضی از مناطق است که شاهد روی دادن آن در مرکز عراق هستیم و در شمال سوریه هم روی خواهد داد. اجرای این طرح به شدت به حمایت مجموعه‌ای بزرگ از متحدان تکیه دارد که بسیاری از آن‌ها، با اصل طرح آشنائی ندارند.

جاده از مناطق عبوری آغاز می‌شود که ایران از آن برای ارسال نیرو و اسلحه به عراق طی ۱۲ سال گذشته استفاده کرد. این همان راهی است که سپاه قدس از آن برای راه اندازی جنگ خیابانی علیه نیروهای امریکائی در عراق با استفاده از متحدانش به‌کار برد و همین متحدان هستند که اکنون در جنگ با «حکومت اسلامی» نقش ایفا می‌کنند. مسئولان امریکائی می‌گویند گروه‌های «عصائب اهل الحق» و «حزب‌الله عراق» که از سوی جمهوری اسلامی ایران حمایت می‌شوند، مسؤل حدود ۲۵ درصد از تلفات امریکا در عراق هستند. این گروه‌ها از زمان خروج نیروهای امریکائی از عراق، پرنفوذتر هم شده‌اند.

از تناقضات جالب در جنگ‌های نوین این است که پس از بازگشت نیروهای امریکائی به عراق برای جنگ با گروه «حکومت اسلامی»، همین گروه‌های شبه‌نظامی شیعه گاهی عملیات خود را با پشتیبانی هوائی امریکا، انجام دادند.

جاده مد نظر ایران، از بعقوبه، مرکز استان دیالی واقع در ۶۰ کیلومتری شمال بغداد عبور می‌کند. ترکیب جمعیتی بعقوبه از صدها سال پیش، شیعی-سنی است. این شهر یکی از مناطق تنش اصلی در جنگ‌های داخلی اخیر عراق بود. جاده سپس از راه جاده‌ای که شبه‌نظامیان شیعه (حشد الشعبی) آن را تأمین می‌کنند، به‌شمال غرب عراق، یعنی مناطقی که در ماه‌های گذشته در تصرف «حکومت اسلامی» بود، می‌رود.

شهرک شرقاط در استان صلاح‌الدین، یکی از مناطق مهم در این طرح است. این شهر ۲۲ سپتامبر گذشته به‌کنترل نیروهای عراقی و شبه‌نظامیان حشد الشعبی در آمد.

شمار زیادی از شبه‌نظامیان شیعه اکنون در شهرک شرقاط حضور دارند و خود را برای حرکت به غرب موصل آماده می‌کنند؛ منطقه‌ای که در حدود ۸۰ کیلومتری جنوب شرق سنجان قرار دارد. میان این منطقه و سنجان، شهرک تلعفر واقع است، شهرکی که همچنان در تصرف «حکومت اسلامی» است و در گذشته، وطنی تاریخی برای ترکمن‌ها، سنیان و شیعیان بود.

یک مقام اطلاعاتی بلندپایه عراقی می‌گوید که منطقه میان تلعفر و سنجان، برای طرح بسیار مهم است.

سنجان، سکونت‌گاه تاریخی ایزدی‌ها به شمار می‌آید که سال ۲۰۱۴، با حمله شبه‌نظامیان «حکومت اسلامی»، اکثر آن‌ها یا کشته شدند یا فرار کردند. نیروهای کرد نوامبر ۲۰۱۵، شبه‌نظامیان «حکومت اسلامی» را از شهر بیرون راندند. از آن هنگام شبه‌نظامیان حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) که در سوریه حضور داشتند، به سنجان منتقل شدند.

به‌نوشته گاردین، دولت عراق به شبه‌نظامیان حزب کارگران کردستان، حقوق پرداخت کرده و آن را به‌واحدهای «حشد الشعبی» پیوند داده است. مسؤلانی اطلاعاتی از عراق و غرب می‌گویند که فلاح فیاض مشاور امنیت ملی دولت عراق، با این اقدام موافقت کرده است.

عبدالرحیم الشمری، یکی از رهبران قبایل معروف عراق است که در مناطق نزدیک به‌گذرگاه ربیعه منتهی به‌سوریه، بسیار با نفوذ است. او از سوی شبه‌نظامیان شیعه حمایت می‌شود و به‌نظام بشار اسد در دمشق نزدیک است.

الشمری، به‌روزنامه آیزور می‌گوید: «باور ندارم که ایران تاثیر بزرگی در منطقه ما داشته باشد». او ادامه می‌دهد: «هیچ نیروی بزرگی وجود ندارد که به‌ما کمک تسلیحاتی کند، اما از لحاظ ایده‌ئولوژیکی حزب کارگران کردستان، به‌کردهای این منطقه رسیدگی می‌کند و مشکلی در حضورشان نیست».

جاده مورد نظر، پس از گذرگاه ربیعه، از شهرهای قامشلی و کوبانی عبور کرده و به‌عفرین می‌رود. این مناطق در کنترل واحدهای حمایت از خلق کُرد هستند. در طول جنگ واحدهای حمایت از خلق کرد، همپیمانی‌های متفاوتی داشتند. گاهی با ایالات متحده امریکا علیه «حکومت اسلامی» متحد بودند و گاهی در کنار نظام سوریه ایستادند.

یک مقام اروپائی می‌گوید: «ایران معتقد است که واحدهای مرتبط با خود را در مناطقی مستقر کرده که لازم است، اما مطمئن نیستیم حجم حضور و قدرت ترک‌ها را به طور دقیقی ارزیابی کرده باشد».

ترکیه از چندی پیش مداخله خود را در شمال سوریه آغاز کرده و چه بسا آن را توسعه دهد. در اطراف موصل هم حضور دارد و می‌گوید اقدامش برای «جلوگیری از تغییر ترکیب جمعیتی منطقه» است.

در میان تمام مناطق از تهران تا ساحل سوریه، ایران بیش‌ترین توان خود را در حلب متمرکز کرده است. حدود ۶ هزار شبه‌نظامیان حمایت شده از ایران که اکثر آن‌ها عراقی هستند، در اطراف حلب حضور دارند و خود را برای عملیات کنترل کامل شهر آماده می‌کنند.

آن‌هایی که حضور قاسم سلیمانی فرمانده سپاه قدس را در جبهه‌های مقدم جنگ در سوریه و عراق، یا مشارکتش در جلسات در دمشق و بغداد را پی‌گیری کرده‌اند، می‌گویند که او بیش‌ترین سرمایه‌گذاری را در سوریه کرده است.

احمد الجلبی، سیاست‌مدار درگذشته عراقی، سال ۲۰۱۴، به‌روزنامه آبرور گفته بود: «در دیداری که با سلیمانی داشتم، بهمین گفت که اگر سوریه را از دست بدهیم، تهران را از دست خواهیم داد»، او به‌نقل از سلیمانی افزود: «هر آشوبی را به‌فرصت تبدیل خواهیم کرد».

کنترول حلب، ایستگاه مهمی در مسیر شکل دادن به‌این جاده خواهد بود. این جاده از نزدیکی دو روستا در شمال سوریه می‌گذرد که به‌صورت تاریخی، شیعه‌نشین بودند.

یک مقام مسؤول بلندپایه و مسؤولانی عراقی، گفته که جاده مورد نظر تهران، به‌سمت حومه حمص، چهارمین شهر بزرگ سوریه پیش می‌رود؛ سپس به‌شمال می‌رود و از پایگاه علوی‌های سوریه عبور می‌کند؛ منطقه‌ای که در یک سال گذشته، امنیت آن را نیروی هوائی روسیه برای اسد تأمین کرده است. این جاده که ایران برای ایجاد آن بسیار تلاش کرده و هزینه داده است، در بندر لاذقیه پایان می‌یابد. این بندر در طول جنگ از کنترول نیروهای نظام سوریه خارج نشد.

در حال حاضر طیفی از نیروهای ناهمگون در گراگرد موصل مستقر شده‌اند، از جمله یگان‌های ارتش عراق، حشد الشعبی (بسیج مردمی)، پیشمرگ‌های کرد، پیکارجویان طوایف سنی، حشد وطنی (شبه نظامیان سنی) و یگان‌های عملیات ویژه امریکا.

بر پایه گزارش‌ها، به‌منظور آمادگی برای اجرای عملیات آزادسازی موصل، یک پایگاه لجستیکی در پایگاه هوائی قیاره ایجاد شده است، پایگاهی که در ۶۰ کیلومتری جنوب موصل قرار دارد و در نیمه تیرماه سال جاری به وسیله یگان‌های عراقی از داعش پس گرفته شد. این پایگاه که آمادگی پذیرش هواپیماهای ترابری را دارد، نیازهای تدارکاتی نیروهای شرکت‌کننده در خط اول جبهه را مانند سلاح، مهمات، سوخت و خواربار تأمین خواهد کرد.

به‌گزارش «مؤسسه مطالعات خاور نزدیک واشینگتن»، ۵۶۰ مشاور نظامی امریکائی از پایگاه قیاره به‌اجرای عملیات آزادسازی کمک خواهند کرد. در ضمن توپخانه دوربرد امریکا و فرانسه که در آن ناحیه استقرار یافته‌اند، از پیشروی یگان‌های شرکت‌کننده در مراحل اولیه عملیات حمایت خواهند کرد.

پایگاه قیاره، آن‌گونه که گزارش یادشده می‌گوید، محل تجمع یگان‌های ارتش عراق است و ۱۱ تیپ ویژه عراق (هر تیپ به‌استعداد ۲ هزار نفر) آماده عملیات تهاجمی‌اند. علاوه بر این، پنج یگان متشکل از پولیس و طوایف عمدتاً سنی که شمار آن‌ها به ۶ هزار نفر می‌رسد، آماده اجرای عملیات‌اند.

پیشمرگ‌های کرد، از طرف شمال غرب موصل وارد میدان خواهند شد در حالی‌که چند یگان پولیس متشکل از اقلیت‌هایی مانند مسیحی، کاکائی و ایزدی که از سوی کردها سازمان‌دهی شده‌اند، در شمال شرق موصل به محاصره شهر کمک خواهند کرد.

حشد شعبی در مراحل بعدی وارد عمل خواهد و بر پایه قراردادهایی که صورت گرفته است، این نیرو به‌خاطر حساسیت‌های فرقه‌ای ساکنان سنی موصل که حدود ۷۰۰ هزار نفر از دو میلیون جمعیت پیشین آن کماکان در شهر سکونت دارند، وارد جنگ‌های خیابانی و شهری و عملیات پاکسازی نخواهد شد.

در ارتباط با حشد وطنی که استعداد آن تا ۶ هزار نفر گزارش شده است، عربستان و ترکیه خواهان شرکت این نیرو در عملیات موصل‌اند ولی دولت بغداد با آن مخالفت می‌ورزد.

آمار دقیقی از شمار نیروهای داعش در دست نیست ولی تخمین زده می‌شود که استعداد آن بین ۳۰۰۰ تا ۴۵۰۰ نفر باشد.

نیروهای شرکت‌کننده در عملیات آزادسازی موصل با چالش‌های عمده‌ای در سطوح مختلف مواجه خواهند شد. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها هماهنگی میان نیروهای نظامی و شبه نظامی شرکت‌کننده در این عملیات است که تا به‌حال در عملیاتی تحت فرماندهی واحد شرکت نداشته‌اند.

بعد از آغاز حمله، ائتلافی از نیروهای ناهم‌گرا و در مواردی نیروهای مخالف هم و یا رقیب باید در طول یک خط جبهه به طول ده‌ها کیلومتر با داعش مقابله کنند تا راه را برای رسیدن به‌شهر موصل هموار کنند. با توجه به تاکتیک‌های به‌کار رفته در حمله‌های نیروهای عراقی به دیگر شهرها از جمله رمادی و تکریت، این نیروها در ابتدا با محاصره موصل راه‌های ارتباطی آن را با دیگر شهرها و مناطق قطع خواهند کرد.

با نگرش به حمله شیمیایی داعش با گاز خردل علیه نیروهای امریکائی در روز سه‌شنبه ۳۰ شهریور و دیگر حمله‌های مشابه پیشین این گروه علیه پیشمرگ‌های کرد، این نگرانی وجود دارد که داعش در عملیات پیش رو بار دیگر از سلاح‌های شیمیایی علیه نیروهای ائتلاف استفاده کند.

اخیرا هواپیماهای امریکائی کارخانه‌ای را در نزدیکی موصل که بر پایه اطلاعات بدست آمده محل تولید جنگ‌افزار شیمیایی بود، بمباران کردند. با این‌همه سلاح‌های شیمیایی استفاده شده از سوی داعش ضایعات محدودی را در مقایسه با دیگر سلاح‌های موجود در زرادخانه این گروه به‌جای گذاشته است.

نیروهای کرد که نقش مهمی را در این عملیات خواهند داشت تحت فرماندهی دولت اقلیم کردستان خواهند بود نه دولت العبادی. به‌نظر می‌رسد که بغداد و دولت اقلیم کردستان بر سر اراضی تحت کنترل آن‌ها پس از آزادسازی موصل به یک تفاهم اولیه دست یافته‌اند. کردها بر سر کنترل برخی از مناطق پای می‌فشارند و دولت بغداد نیز ادعای متقابلی دارد.

نقش نیروهای شبه نظامی مانند حشد شعبی، متشکل از ۵۰ گروه، که شمار زیادی از آن‌ها از سوی ایران حمایت می‌شوند در ظاهر مشخص شده است و در واقع نقش ثانویه دارند. هادی العامری، رهبر حشد شعبی و دبیر کل سازمان بدر، گفته است: «نیروهای حشد شعبی به‌رغم نظر برخی از مخالفان، در نبرد آزادسازی موصل شرکت خواهند کرد زیرا آن‌ها نیروهای امنیتی و رسمی مرتبط با نخست‌وزیر عراق هستند و مشارکت فعال در آزادسازی موصل حق آن‌هاست».

حشد شعبی در ظاهر تحت کنترل حیدر العبادی است ولی شماری از گروه‌های قدرتمند و بانفوذ این نیرو مستقل عمل می‌کنند و یا از جمهوری اسلامی حرف‌شنوی دارند. دیگر این‌که اکثر سیاست‌مداران سنی عراق مخالف ورود حشد شعبی به موصل‌اند.

این نیرو که با نظر دولت بغداد و همکاری و حمایت نزدیک سپاه پاسداران و نیروی قدس برای مبارزه با داعش تشکیل شده است، ۱۰۰ هزار شبه نظامی دارد و مهم‌ترین گروه نیابتی و نزدیک به ایران یعنی سازمان بدر، حضور و نفوذ گسترده‌ای در سازمان‌های انتظامی و نظامی عراق دارد. بر پایه برخی از گزارش‌ها، سپاه پاسداران از ۸۰ هزار شبه نظامی حشد شعبی به درجات مختلف حمایت می‌کند.

با این همه، حشد شعبی به تنهایی نمی‌تواند بر داعش فایز شود. یگان‌های ارتش عراق، پیشمرگ‌های کرد و حمایت هوایی امریکا نیز برای اجرای موفقیت‌آمیز عملیات موصل لازم است.

جای تأکید دارد که بازپس‌گیری موصل به مثابه پایان داعش نیست و مبارزه با آن به درجات مختلف ادامه خواهد یافت. این گروه بعد از سقوط حکومت اسلامی به احتمال بسیار زیاد، همان‌گونه که تجربه و کارکرد دیگر گروه‌های مشابه افراط‌گرا مانند القاعده نشان داد، با عملیات تروریستی، بمب‌گذاری، و با حمله و گریز به مبارزه خود ادامه خواهد داد. ترکیه نسبت به عملیات آزادسازی موصل حساس است و تلاش دارد که با تقویت پیشمرگ‌های کرد، حشد وطنی و ترکمن‌های عراق زمینه نفوذ و چانه‌زنی خود را برای طراحی آینده موصل با توجه به منافع سیاسی و راهبردی‌اش هموار کند.

یکی از اختلافات جدی انقره با بغداد، حضور نظامیان ترکیه در شمال عراق است که بعد از تسلط داعش بر شهر موصل در سال ۲۰۱۴ ادامه داشته است. دولت اقلیم کردستان برخلاف دولت بغداد از این حضور استقبال می‌کند. نزدیک به ۲ هزار نفر از نظامیان ترکیه در شمال عراق حضور دارند که قریب به ۵۰۰ نفر آن‌ها در پادگان زلیکان در بعشیق در ۱۸ کیلومتری شمال شرق موصل به آموزش حشد وطنی مشغول‌اند که استعداد آن ۶ هزار نفر تخمین زده شده است.

حشد وطنی که ارتش آزادی‌بخش سنی خوانده می‌شود تحت فرماندهی ائیل نجیفی، استاندار پیشین نینوا، قرار دارد. اضافه بر این، نظامیان ترک تا به حال ۲۷۰۰ نفر از پیشمرگ‌های کرد را در پایگاه‌های مختلف آن‌ها آموزش داده‌اند. به تازگی پارلمان ترکیه حضور نظامیان‌اش در عراق را به مدت یک‌سال دیگر تمدید کرده است.

در این راستا، حیدر العبادی چند بار از انقره خواسته است که نیروهای خود را از خاک عراق خارج کند و به تازگی رجب طیب اردوخان، رئیس جمهوری ترکیه، در واکنش به این اعتراض، با لحن تحقیرآمیزی خطاب به نخست‌وزیر عراق گفت: «بهتر است موقعیت خودت را بفهمی».

حیدر العبادی با شرکت حشد وطنی در عملیات آزادسازی موصل مخالف است و رهبران حشد وطنی نیز گفته‌اند که حشد شعبی نباید در بازپس‌گیری موصل از داعش شرکت نماید. پیشمرگ‌های کرد هم ورود حشد شعبی به موصل و مبارزه آن با داعش را منع کرده‌اند.

ترکیه خواهان آن است که نقطه پایانی بر فعالیت‌های پکاا در شهر سنجان نزدیک مرز سوریه بگذارد. این شهر در ۱۲۶ کیلومتری غرب موصل قرار دارد. دولت ترکیه نگران آن است که بخشی از کمک‌های مالی و نظامی به شبه‌نظامیان شیعه از سوی بغداد به حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) انتقال پیدا کند، گو این‌که برخی از مقام‌های ترک از اجرای این کار سخن به میان آورده‌اند. پ.ک.ک هم تمایل دارد که در عملیات آزادسازی موصل شرکت نماید.

ترکیه از ترکمن‌های شهر تلعفر واقع در ۷۷ کیلومتری غرب موصل حمایت می‌کند و خواهان برگشت آن‌ها به این شهر است که با اشغال موصل از سوی داعش از خانه‌های خود رانده شدند. ترکمن‌ها اکثریت جمعیت شهر مذکور را تشکیل می‌دهند و بیش از ۲۵ درصد آن‌ها شیعه‌اند. در مجموع ترکمن‌ها بعد از عرب‌ها و کردها سومین قومیت عراق محسوب می‌شوند.

داعش که خود را برای جنگی طولانی مدت و سخت برای مقابله با نیروهای عراقی پشتیبانی شده از امریکا آماده می‌کند که قرار است عملیات باز پس‌گیری شهر موصل را آغاز کنند، گرداگرد این شهر خندق حفر می‌کند. این شهر که شمار ساکنان آن به دو میلیون تن می‌رسد، سال ۲۰۱۴ در حمله ناگهانی شبه‌نظامیان داعش، به‌تصرف این گروه در آمد.

در ماه رمضان امسال، داعش برپائی «دولت خلافت» را اعلام کرد. برخی از نیروهایش که از کشورهای حاشیه خلیج فارس و آسیای میانه به داعش پیوسته بودند، پس از این ماجرا به میدان‌های شهر آمده و گذرنامه‌ها و اوراق هویتی خود را پاره کرده و آتش زدند.

این نیروها با اعلام برائت از کشورهای «طواغیت» اعلام کردند که مرزهای «سایکس پیکو» (که پس از جنگ جهانی اول، مرزهای کشورهای عربی ایجاد شده از فروپاشی عثمانی را تعیین کرد) را به رسمیت نمی‌شناسند و بر بیعت خود با «خلیفه» ابراهیم عواد البدری معروف به «ابوبکر البغدادی» تأکید می‌کنند. به گزارش خبرگزاری رویترز، ساکنان می‌گویند که شبه‌نظامیان داعش، برخی محله‌ها را به‌طور کامل می‌بندند و شبکه‌ای از تونل‌ها را برای جلوگیری از پیشروی نیروهای دولتی، حفر می‌کنند.

گروه داعش در ماه جاری، حفر خندقی با عرض دو متر را آغاز کرده و مخازنی از نفت در نزدیکی آن قرار می‌دهد تا با ایجاد رودی از آتش، هم جلوی پیشروی نیروهای عراقی را بگیرد و هم مانعی در برابر دید هواپیماهای جاسوسی ایجاد کند.

در دو سال گذشته، شبه‌نظامیان داعش مقاومت سرسختی را برای محافظت از برخی مناطقی که تصرف کرده بودند، از خود نشان داده‌اند، اما در برخی از مناطق، مقاومت چندان نکرده‌اند؛ مسأله‌ای که بحث‌هایی درباره چگونگی مقاومت آن‌ها در برابر حمله به موصل به وجود آورده است.

فعالیت‌های اخیر گروه داعش نشان می‌دهد که آن‌ها قصد دارند از شهر محافظت کنند و از این‌رو، احتمالاً جنگ موصل، جنگی طولانی مدت و خونین خواهد بود و می‌تواند به کشته‌شدن شمار زیادی از غیر نظامیان بیانجامد.

صباح النعمانی سخنگوی سازمان مبارزه با تروریسم وابسته به ارتش عراق، گفته است: «خندق‌های نفت، تونل‌ها و حملات انتحاری، داعش را از شکست نجات نخواهد داد اما جنگ را دشوارتر خواهد کرد».

او افزود: «ما مطمئن هستیم که داعش برای ماندن در موصل، تا آخرین سرباز خود خواهد جنگید».

این تونل یک گذرگاه از غرب دارد تا شبه‌نظامیان بتوانند به سمت صحرا و همچنین سوریه بروند. به نظر می‌رسد که آن‌ها می‌خواهند در صورتی که تصمیم بگیرند شهر را تسلیم کنند، نیروهای خود را در جایی دیگر گردهم آورند.

علاوه بر خندق‌ها، تصاویری که ساکنان شهر برداشته‌اند، نشان می‌دهد که شبه‌نظامیان، برخی از محله‌های مرکز موصل را با دیوارهای سیمانی بسته‌اند. برخی از این دیوارها، در جاده‌های اصلی شهر قرار دارند.

محمد عدنان الطائی از افسران ارتش عراق می‌گوید شبه‌نظامیان از دیوارها استفاده می‌کنند تا هواپیماها نتوانند در فرودگاه موصل بنشینند. آن‌ها پیش‌تر از همین روش پیش از فرارشان از پایگاه هوایی قیاره واقع در ۶۰ کیلومتری جنوب موصل استفاده کرده بودند.

وقتی تابستان ۲۰۱۴، گروه تروریستی و تبهکار اسلامی داعش کنترل موصل را به دست گرفت زندگی مردم این شهر تحت کنترل داعش به مراتب سخت‌تر از گذشته شد. مردها حق ندارند ریش‌هایشان را کوتاه کنند و مجبورند پائین شلوارها را کوتاه‌تر کنند. حق سیگار کشیدن ندارند. زن‌ها مجبورند نقاب بپوشند و دست‌هایشان را بپوشانند. علاوه بر این استفاده از اینترنت و تلفن در خانه ممنوع است.

آن‌ها اجازه نمی‌دهند مردم تلویزیون نگاه کنند و می‌گویند بیش‌تر شبکه‌های ماهواره‌ای ضد مسلمانان هستند. بشقاب‌های ماهواره را هم جمع کرده‌اند. هر کس که قانون شکنی کند شلاق می‌خورد و روانه زندان می‌شود. باید جریمه مالی هم پرداخت کند. داعش، حتی در میدان‌های شهر انسان‌ها را اعدام می‌کند.

پرچم‌های سیاه داعش در هر گوشه شهر دیده می‌شود. حتی دیوار خانه‌ها و هتل‌ها و مؤسسات و مراکز نظامی و ماشین‌ها هم به رنگ پرچم داعش سیاه شده‌اند.

بر اساس گزارشات داعش پس از تسخیر موصل، اعلام کرده کسی حق ندارد سیگار بکشد. قلیان‌ها را ضبط کرده و قهوه‌خانه‌هایی که محل کشیدن قلیان بود را بسته و به هر کس که مرتکب این گناه شود هشدار داده است.

دولت اسلامی، اجازه بازی دومینو و فروش بازی‌های کامپیوتری را نمی‌دهد. سی‌دی‌های فیلم و بازی و مغازه‌های کافی‌نت هم ممنوع و تعطیل شده است.

داعش از پزشکان مرد متخصص زنان خواسته کارشان را تعطیل کنند و همین موجب شده که ازدحام شدیدی جلوی مطب‌های پزشکان زن ایجاد شود. چرا که تعداد پزشکان زن به اندازه کافی نیست.

داعش برگه‌ای به فروشندگان لباس‌های زنانه داده و در آن ذکر کرده: «مردان حق ندارند چیزی که به زنان مربوط است بفروشند. (چه لباس و چه لوازم آرایش)

استفاده از مانکن‌هایی که به شکل بدن زنان تولید شده‌اند هم ممنوع است. داعش همه آرایشگاه‌های زنانه را هم تعطیل کرده؛ تراشیدن ریش را هم برای مردان ممنوع اعلام نموده است.

داعش برای نشر تفکراتش کتابچه‌های رایگان بین مردم توزیع می‌کند. در این کتابچه‌ها، تفکرات و عقاید «دولت اسلامی» درج شده است. گذشته از این روش، داعش از دروس و سخنرانی‌هایی که در مدارس و خانه‌ها و مراکز «ارشادی» انجام می‌گیرد هم سود می‌برد.

داعش به فروشندگان دستور داده است در ساعات نماز محل کسب‌شان را تعطیل کنند و برای خواندن نماز به مسجد بروند. هر کس هم بدون عذر، برای نماز به مسجد نرود مجازات می‌شود: یا شلاق می‌خورد، یا جریمه مالی می‌شود و یا مغازه‌اش را می‌بندند.

در موصل، داعش ارتش دارد و پولیس و پولیس راهنمائی و رانندگی اسلامی. نیروهای شبه رسمی هم هستند. پولیس اقتصادی هم هست. اما آنها، مردان مسلح به سلاح کمتری هستند که در خیابانها و بازارها می‌گردند. اکثر نیروهای این دیوان تازه جذب داعش شده‌اند و اهالی روستاها و مناطق حاشیه شهر موصل‌اند. اینها اساسا افرادی هستند که مثل ارتش عراق با خشونت برخورد می‌کنند. در بینشان کرد و ترکمان و عرب و خارجی و حتی برخی ایزدی‌هایی که اعلام اسلام کرده‌اند، هم وجود دارد. لباس نظامی می‌پوشند و برخی‌هایشان هم لباس افغانی به تن می‌کنند. کار مدارس داخل شهر و نواحی تابعه آن تا مقطع پیش‌دانشگاهی ادامه دارد. ولی دانشگاه‌ها تعطیل هستند. داعش مدام روش‌های تدریس را تغییر می‌دهد و اوضاع هنوز ثابت ندارد. داعش دائما مقرهایش را تغییر می‌دهد ولی برخی پاسگاه‌های ثابت هم در خیابانها وجود دارد. دائما از طریق مساجد مردم را به جهاد تشویق می‌کنند. گفته می‌شود دست‌کم یک مرد و یک زن را سنگسار کرده‌اند. به اهالی اجازه داده می‌شود از شهر بیرون بروند و این کار الان ممنوع است.

در چنین شرایطی، با وجود وعده‌های مکرر مقامات عراقی برای بازپس‌گیری شهر موصل، این کار به‌نظر می‌رسد دشوار و پیچیده و در عین حال طولانی است. بعد از سقوط موصل در سال ۲۰۱۴، دولت عراق بارها اعلام کرد که در حال طرح‌ریزی عملیات برای بازپس‌گیری این شهر به‌عنوان شهر دوم عراق است اما تاکنون هیچ عملیات منسجمی برای عقب‌راندن داعش از این شهر صورت نگرفته است. برای آزادسازی موصل، آن چیزی که در حال حاضر قابل توجه است، نقش و دخالت امریکائی‌ها است. امریکائی‌ها که هنگام تصرف موصل توسط داعش، هیچ اقدام جدی علیه آن انجام نداده بودند اکنون خود را تنها نیروئی می‌دانند که قادر است عملیات آزادسازی موصل را هدایت کند. سفر اخیر وزیر دفاع ایالات متحده هم در راستای کمک برای آزادسازی موصل اعلام شده است و امریکائی‌ها اعلام کردند ۲۰۰ نیروی نظامی و ۸ آپاچی را برای کمک به آزادسازی موصل به‌کار خواهند گرفت. به تازگی هم اعلام کرده‌اند ۶۰۰ نیروی دیگر برای حمله به موصل بفرستند. قطعا بازپس‌گیری موصل، سخت و طولانی خواهد بود و هیچ کس انتظار ندارد در رقابت با داعش به‌سادگی این شهر تصرف شود. ارتش عراق، تضعیف شده و نیروهای متعددی شامل نیروهای شیعه، سنی و کرد در عراق در حال نبرد هستند. در حالی که آنها تضادهای زیادی با یکدیگر دارند و تاکنون نتوانسته‌اند نیروی واحدی برای مبارزه با داعش در موصل به‌وجود آورند. پاتریک مارتین، تحلیل‌گر مؤسسه مطالعات جنگ در واشنگتن به‌خبرگزاری آسوشیتدپرس گفت: «این حملات برای کند کردن فرایند آماده‌سازی برای آزادسازی موصل انجام می‌گیرد و به‌نظر می‌رسد ارتش عراق باید محاسبات خود برای بازپس‌گیری موصل را تغییر دهد».

هزاران نفر از نیروهای عراقی، از اواسط فوریه در حال حرکت به سمت نینوا هستند و بسیاری نیز در حال پیوستن به آن‌ها هستند. برخی از این نیروها به اردوگاه مخمور در ۵۰ کیلومتری جنوب شرقی موصل وارد شدند که به‌مقر فرماندهی عملیات نظامی نینوا تبدیل شده است.

نیروهای امنیتی عراق، چندی پیش یک تهاجمی علیه داعش در صحرای الجزیره در غرب استان صلاح‌الدین ترتیب دادند و مسیرهای تدارکاتی و ارتباطی داعش بین استان انبار و موصل را قطع کردند. یک افسر نظامی عراقی گفته است: «این اولین قدم برای آزادسازی موصل بوده است».

با این حال داعش برای اختلال در تحرکات نیروهای عراقی شروع به عملیات‌های انتحاری و بمب‌گذاری در مناطق مختلف عراق کرده است. بمب‌گذاری در شهر حله و بمب‌گذاری در یک بازار در شهر صدر بغداد، که منجر به کشته شدن ۷۰ نفر شد، نمونه‌هایی از این اقدامات داعش است.

یکی دیگر از مسائل مورد بحث، چگونگی گنجاندن نیروهای شیعه مورد حمایت حکومت اسلامی ایران و از جمله واحدهای بسیج به اصطلاح «مردمی» است. بسیاری از سیاستمداران سنی‌مذهب عراق، استفاده از نیروهای شیعه برای تهاجم به موصل سخت مخالفند. آن‌ها این نگرانی را دارند که نیروهای شیعه با تصرف موصل، جای پای مهمی در موصل برای خود به دست آورند. این یکی از موانعی بوده که تاکنون آماده‌سازی‌ها برای حمله به موصل را با مشکل مواجه کرده است.

چندی پیش، حیدر العبادی نخست وزیر عراق در همین زمینه ادعا کرده بود که: «هیچ کسی نباید به خود جرات بدهد از من بخواهد که واحدهای بسیج مردمی را از دخالت در عملیات بازپس‌گیری موصل منع کنم؛ نه آمریکا و نه انگلیس». با این حال، چندی پیش شورای نینوا رسماً اعلام کرد که به هرگونه دخالت نیروهای بسیج مردمی در موصل مخالفت خواهد کرد. ائتلاف نیروهای عراقی به‌عنوان یک بلوک سیاسی سنی نیز همین دیدگاه مشابه را دارد.

ابومهدی المهندس، «فرمانده میدانی بسیج مردمی عراق»، در بیانیه‌ای در یک کنفرانس خبری در روز اعلام کرد: «هیچ کسی حق ندارد ما را از شرکت در آزادسازی شهر موصل منع کند». اخیراً نیز دولت‌های عربستان سعودی و ترکیه، رسماً با دخالت دادن گروه‌های شیعی در عملیات آزادسازی موصل مخالفت کرده‌اند.

با این وجود، یک مقام امنیتی آمریکا به پایگاه خبری «میدل ایست آی» گفته که عملیات‌های نظامی علیه داعش در موصل در واقع در حال حاضر شروع شده و دولت عراق نیز طرح خود برای آزادسازی موصل را به فرماندهان آمریکایی واگذار کرده است.

سخن‌گوی وزارت دفاع آمریکا در همین زمینه گفته است: «مردم احتمالاً گیج شده‌اند که چه زمانی موصل امن خواهد شد و چه زمانی عملیات‌ها آغاز خواهد شد؟ من می‌خواهم بگویم این عملیات‌ها در حال حاضر آغاز شده است».

به گفته منابع عراقی، حمله به داعش از سه نقطه راه‌اندازی خواهد شد؛ مخمور به شرق موصل، ۱۱۵ کیلومتری جنوب «شرقات» و ۱۲ کیلومتری شمال غرب «بعشقیه». نیروی هوایی به‌رهبری آمریکا نیز یک خط آتش سنگین برای قطع خطوط ارتباطی و تدارکاتی بین موصل و مناطق تحت تسلط داعش به سمت غرب سوریه ایجاد خواهد کرد. این منابع، همچنین گفته‌اند که نیروهای کرد، سربازان زبده عراقی و نیروهای شیعه، پیش‌تازان عملیات خواهند بود و هر کدام ضمن قرار گرفتن در مواضع خود، هم‌آهنگی منظمی با نیروهای ارتش عراق برای بازپس‌گیری شهر موصل خواهند داشت.

یک افسر ارشد ارتش عراق گفت: «نبرد موصل، تعیین‌کننده، پیچیده و دشوار است و مطمئناً با نبرد تک‌ریت و الانبار متفاوت خواهد بود».

بدین ترتیب، آن چیزی که هم‌اکنون مطرح می‌شود این است که چه نیروها و گروه‌هایی باید در آزادسازی موصل نقش داشته باشند و آینده قدرت در موصل به‌دست چه گروه‌هایی خواهد افتاد.

سوریه، بهترین فرصت برای داعش بود که نتوانست از آن استفاده ببرد. نه به‌خاطر تندروی‌هایش بلکه به‌خاطر طمعش در رقابت در بازار؛ بازاری که کشورهای غربی و سه کشور عربستان، کویت و امارات متحده با تزریق پول به آن، براه انداخته بودند. سوریه بستر بسیار مناسبی جهت تجارت برای شورشیان تکفیری است. دستمزد ماهیانه یک هزار و ۵۰۰ دالر رقم بسیار خوبی است که هر شورشی را ترغیب به‌حضور گرم‌تر در این بازار می‌کند. کافی است شخص کمی لهجه سوری و چند متن قرآنی را بداند تا بودجه سرمایه‌گذاری را برای خود تأمین کند.

چرخه شانس چنان به‌سود داعش چرخید که امروزه خود را در جایگاه رهبر همه گروه‌های جهادی دیده و الانبار را بعنوان پایگاه امن برنامه‌ریزی خود با ۱۰ سال دانش جنگ‌های پارتیزانی در دست دارد. داعش، خود را رهبر جهاد می‌داند و مرز عراق و سوریه برای بغدادی مزاحی بیش نیست. بین مناطق سنی‌نشین سوریه و الانبار عراق اتحاد مطلوبی برقرار است و داعش با علم بر این موضوع بر هر دو احاطه یافت و در بین آن‌ها رخنه کرد. ابوبکر البغدادی تلاش کرد تا خود را کمی در سوریه اثبات کند. جهاد ممکن است تصویر جهانی داشته باشد، اما سیاست تصویری کاملاً داخلی دارد. پس به‌همین دلیل، شورشیان داخلی اصلاً میل ندارند که شورشیان خارجی به‌آن‌ها بگویند که چطور باید جنگید. مسأله، موضوع «اسلام‌گراتر» بودن یا «تندروتر» بودن نیست.

روزنامه گاردین در آخرین شماره خود در گزارشی به‌قلم «ایلی لیک» (Eli Lake) از حضور ایران و سوریه به عنوان دو حامی بزرگ عراق در مقابله با داعش خبر داد. نویسنده این گزارش در جایی به‌این اشاره دارد که آمریکا در قبال معضل بزرگی که خود به‌وجود آورده، شانه خالی کرده و ناخودآگاه عرصه را برای ورود ایران و سوریه باز کرده است. وی، معتقد است که منظور از گفته اخیر یکی از مقامات عراقی مبنی بر «اعلام آمادگی ایران برای کمک به‌عراق از همه نظر» یعنی از نظر نظامی و اطلاعاتی. نویسنده گزارش، نیروهای نظامی و اطلاعاتی اعزامی ایران را بسیار خبره معرفی کرده است.

«آرون زلین» (Aaron Zellin) متخصص بخش مطالعات گروه‌های جهادی مؤسسه واشنگتن، معتقد است که داعش پس از مرگ ابومصعب الزرقاوی این درس را آموخت که بهترین گزینه اقدام نظامی به‌خشن‌ترین شکل ممکن است. وی در ادامه اذعان می‌دارد که این گروه برای ابلاغ پیام‌های خود از امکانات پیشرفته همچون شبکه‌های اجتماعی بخصوص توئیتر استفاده می‌کند و همین امر موجب جذب ۲ هزار مبارز و شورشی غربی (طبق برآورد آژانس‌های اطلاعاتی غرب) به‌این گروه شده است. زلین، عملکرد داعش را پیچیده‌تر از بسیاری از شرکت‌های امریکائی می‌داند. به گفته وی، داعش در خلق طرفداران دروغین در شبکه‌های اجتماعی استاد است. این گروه با تصرف موصل و غارت بانک مرکزی آن، بیش از ۴۰۰ میلیون دالر بدست آورده و هم‌اکنون ثروتمندترین گروه تروریستی جهان است. البته طبق گزارش شورای مناسبات خارجه این مؤسسه، داعش تا پیش از تصرف موصل از مالیات‌های تجارت در این شهر صاحب ۸ میلیون دالر در ماه می‌گردیده است و هم‌اکنون هم ادامه دارد.

آرون زلین در پایان این‌گونه نتیجه‌گیری می‌کند: به هر حال، داعش دارای ترازنامه، سرمایه و ثروت، انبار سلاح، انواع تجهیزات بمب‌گذاری، و توان تروریستی بسیار بالاست. همچنین دارای یک گزارش سالیانه مالی (۲۰۱۳) با ۴۱۰ صفحه یعنی بیش از ۲ برابر سال ۲۰۱۲ می‌باشد و این یعنی پشت سر گذراندن یک سال بی‌نظیر مالی.

نایجل اینسکتر (Nigel Inkster) دستیار ارشد MI6 (سرویس اطلاعاتی انگلیس) و مدیر کنونی بخش تهدیدات فراملی مؤسسه بین‌المللی مطالعات استراتژیک آمریکا معتقد است که داعش گزارشات سالیانه خود را همچون گزارشات یک

شرکت تهیه می‌کند. این گزارش‌ها شامل جزئیاتی در مورد اهداف و عملیات شهادت و پوشش شفاف از ساختار، طرح و استراتژی سازمان است.

گزارش‌های منتشرشده در گاردین، اشپگل و مقامات آگاه حکومت‌های اردن، ترکیه و مصر، حاکی از آنست که نیروهای داعش در دوره‌های مختلف تحت آموزش متخصصین امریکائی، انگلیسی و فرانسوی در اردن، ترکیه و اسرائیل بوده‌اند. این گزارش‌ها نمایانگر اینست که امریکائی‌ها از چند ما قبل از تحرکات داعش در عراق کاملاً خبر داشته و همه چیز برای برنامه‌ریزی آماده بوده است.

وزارت خارجه عراق، روز چهارشنبه ۵ اکتوبر ۲۰۱۶، سفیر ترکیه در بغداد را فراخواند تا اعتراض پارلمان عراق به حضور نظامی ترکیه در شمال این کشور را به وی ابلاغ کند. این در حالی است که حیدر العبادی، نسبت به احتمال آغاز «جنگ منطقه‌ای» در صورت ادامه این روند، هشدار داده است. از سوی دیگر، انقره نیز در اعتراض به «اشغال‌گر» خواندن نیروهای ترکیه در شمال عراق از سوی پارلمان این کشور، سفیر بغداد در ترکیه را فراخواند.

پارلمان عراق روز سه‌شنبه با اکثریت قاطع آراء، حضور نیروهای ترکیه در شمال عراق را محکوم و آن‌ها را «نیروهای اشغال‌گر» توصیف کرده از دولت عراق خواست تا اقدامات لازم برای اخراج این نیروها را انجام دهد.

در بیانیه پارلمان عراق آمده که دولت بغداد باید تمامی اقدامات قانونی و دیپلماتیک را برای حفظ تمامیت ارضی عراق به‌کار برد و در روابط تجاری و اقتصادی با ترکیه تجدید نظر کند. حیدر العبادی نخست وزیر عراق، به‌ترکیه هشدار داد که باقی ماندن نیروهایش در شمال عراق، ممکن است که به‌جنگی منطقه‌ای بینجامد.

العبادی، گفت که چندین بار از ترکیه خواسته در امور داخلی عراق دخالت نکند. نخست وزیر عراق تأکید کرد که کشورش به‌دنبال رویارویی با ترکیه نیست ولی احتمال دارد «ماجرای ترکیه» منجر به رویارویی منطقه‌ای شود. ترکیه می‌گوید که حضور نیروهایش در شمال عراق، برای آموزش نیروهای نظامی عراق جهت مقابله با گروه داعش است. این در حالی است که عراق می‌گوید هیچ‌گاه چنین درخواستی را از ترکیه نکرده است.

انقره از اواخر سال ۲۰۱۵ میلادی، شماری از سربازان ترکیه را به پایگاهی در شمال عراق اعزام کرده است. هدف از حضور این نیروها در عراق انجام تمرینات و نیز کمک به نیروهای عراقی در جنگ با داعش اعلام شد.

سخن‌گوی رجب طیب اردوخان: هدف از تأسیس کمپ بعشقیه در شمال عراق پاک‌سازی موصل از اشغال داعش است. به‌گزارش TimeTurk، ابراهیم کالین، سخن‌گوی رجب طیب اردوخان، رئیس جمهور ترکیه طی اظهاراتی در خصوص عملیات آزادسازی موصل از اشغال تروریست‌های داعشی گفت: محدود کردن مبارزه با دولت اسلامی عراق و شام (داعش) به یک منطقه خاص موفقیت در این زمینه را به‌همراه نخواهد آورد.

او افزود: شهرهای موصل و الرقه باید از تصرف داعش خارج شوند. ما در خصوص عملیات رقه مواضع خود را آشکارا بیان کردیم، این عملیات را به‌همراه نیروهای ائتلاف بین‌المللی علیه داعش و نیروهای مسلح عرب صورت خواهیم داد. ولی در این خصوص امریکا خود را آماده می‌کند تا این عملیات را با نیروهای ی.پ.گ انجام دهد.

کالین تأکید کرد: عملیات موصل نیز در حال طراحی است. از ابتدا تأکید کرده‌ایم که برای آزادی موصل از اشغال داعش هر کاری از دست‌مان برآید انجام خواهیم داد. کمپ بعشقیه در شمال سوریه نیز برای این کار تأسیس شد. در آن پایگاه نظامی ۵ هزار نیروی نظامی آموزش داده شدند. رئیس جمهور ترکیه بارها تأکید کرده است که عملیات موصل باید با توجه به ساختار قومیتی و اجتماعی این منطقه صورت گیرد. موصل متعلق به موصلی‌ها و تلعفر متعلق به تلعفری‌ها است.

او در ادامه اظهارات خود با اشاره به عملیات سپر فرات ارتش ترکیه در شمال سوریه نیز گفت: هدف کنونی این عملیات الباب است. باید در عمق سوریه نفوذ کرده تا بتوانیم منطقه حائل امنیتی را به وجود آوریم. در حال حاضر تلاش برای پاکسازی دابیک از تروریست‌های داعشی ادامه دارد.

سخنگوی نیروهای ائتلافی بین‌المللی علیه داعش در عراق، گفته است: حضور نظامیان ترکیه در خاک عراق غیر قانونی است. به گزارش روزنامه جمهوریت، سرهنگ جان دوریان، سخنگوی نیروهای ائتلافی بین‌المللی علیه داعش در عراق طی اظهاراتی عنوان کرد: نیروهای نظامی ارتش ترکیه که در خاک عراق هستند جزء نیروهای ائتلافی بین‌المللی در مبارزه با داعش به شمار نمی‌آیند.

او افزود: حضور سربازان ترکیه در خاک عراق به صورت رسمی صورت نگرفته و غیرقانونی است. حضور نیروهای نظامی وابسته به ائتلاف بین‌المللی علیه داعش در عراق، بعد از توافق با حکومت این کشور و با اجازه رسمی آن‌ها صورت گرفته است. این نیروها در مبارزه ارتش عراق با دولت اسلامی عراق و شام (داعش) از زمین و هوا حمایت‌های مختلفی صورت می‌دهند.

ترکیه موصل را جزئی از دایره امنیتی خود در شمال عراق می‌داند و نسبت به این مسأله حساسیت دارد. اما در این میان حکومت اسلامی ایران و حکومت شیعی عراق، رابطه بسیار نزدیکی با همدیگر دارند و عراق و ایران خواهان شرکت نیروهای سپاه قدس ایران و شبه‌نظامیان شیعی عراقی در این عملیات هستند.

ترکیه تلاش دارد برای مقابله با موضع عراق و ایران، از یکسو در حمایت مستقیم از اقلیم کردستان عراق به ریاست مسعود بارزانی و به دنبال آن حمایت از نیروهای پیشمرگ در بازپس‌گیری موصل اصرار دارد؛ و از سوی دیگر، حمایت از نیروهای شبه‌نظامی حشد الوطنی یا داوطلب ملی که متشکل از عشایر عرب سنی اهل موصل است که نزدیک به ۶۵۰۰ نفر نیرو دارند و ائیل النجیفی، استاندار سابق موصل فرماندهی آن را بر عهده دارد که در پایگاه نظامی بعشیق، ۳۰ کیلومتری موصل مستقر است. تبدیل شدن پایگاه بعشیق به قرنیروهای عشایر سنی زیر نظر ترکیه و ائیل النجیفی با استقبال مسعود بارزانی مواجه شده در حالی که دولت مرکزی در بغداد با شدت با آن مخالف است. در حالی که در تأسیس این پایگاه با ایالات متحده آمریکا نیز هم‌آهنگ شده است.

اسامه النجیفی، رهبر ائتلاف متحدون در مجلس عراق، رئیس سابق مجلس و برادر ائیل النجیفی در دیدار خود با مک گورک گفته است که مواضع او و اهالی نینوا و فرماندهی «پیمان قدرت‌های عراقی»، مخالف حضور نیروهای «داوطلب مردمی» در جنگ آزادسازی موصل است.

این در حالی است که انقره نیز از این نگران است کردها واقعا به فکر انضمام موصل به اقلیم خود باشند، برای همین به شدت این موضوع را زیر نظر گرفته است. آن‌ها می‌خواهند موصل کردی نباشد بلکه توسط نیروهای سنی متمایل به آن‌ها اداره شود.

البته دعوی تقسیم ذخایر نفتی نیز یکی از معضلات منطقه است. تانریلدیز وزیر نیرو و منابع طبیعی ترکیه در تاریخ ۲۲ می ۲۰۱۴، گفته بود: صدور نفت ذخیره شده منطقه کردستان عراق در بندر جیحان ترکیه به بازار جهانی از ۲۱ می ۲۰۱۴ آغاز شد. بارگیری یک میلیون بشکه نفت کردستان عراق پایان یافت.

به گزارش پایگاه خبری Enerji Günlüğü تانریلدیز ۲۵ می اعلام کرد در آمد حاصل از نفت منطقه کردستان عراق به صورت عادلانه تقسیم خواهد شد. نفت شمال عراق متعلق به دولت عراق است. وزیر نفت حکومت مرکزی عراق در سفر خود به ترکیه، اعلام کرده بود که حکومت محلی کردستان عراق حق دارد صد هزار بشکه نفت صادر کند. ما با برادران عراقی، همواره در حال مذاکره و رایزنی هستیم. به نظر می‌رسد صدور نفت شمال عراق نتایج سوئی در

برنداشته باشد. در آمدحاصل از صدور نفت عراق در «بانک خلق» ترکیه نگهداری شده و بهنسبت ۱۷ درصد برای شمال عراق و ۸۳ درصد برای حکومت مرکزی عراق، تقسیم و پرداخت خواهد شد. درصدهای مزبور طبق قانون اساسی عراق تعیین شده است. ترکیه خلاف قراردادها عمل نخواهد کرد. بهخصوص برای صدور نفت شمال عراق از خط لوله نفت کرکوک به یومورتالیک بهره‌برداری نخواهیم کرد. تاکنون خلاف قرار داد نفتی ترکیه با عراق عمل نکرده‌ایم.

بع‌از آغاز صدور نفت کردستان عراق از بندر جیحان ترکیه، ماری هرف سخن‌گوی وزارت امور خارجه امریکا تأکید کرد که قبل از آغاز صدور نفت به‌بازار بین‌المللی باید طرفین عراقی برسر میز نشسته و مذاکره و توافق می‌کردند. قبل از مذاکره و کسب موافقت هیچ‌یک از طرفین نباید اقدام می‌کرد.

jen psaki سخن‌گوی وزارت امور خارجه امریکا نیز گفت: امریکا صدور نفت منطقه کردستان را بدون مجوز دولت فدرال عراق (بغداد) مورد حمایت قرار نمی‌دهد.

وزارت نفت عراق نیز اعلام کرد که صدور نفت شمال عراق از دولت عراق برای توقف صدور نفت کردستان عراق نزد دادگاه تجاری بین‌المللی شکایت کرد.

دولت عراق علیه دولت ترکیه و شرکت BOTAS بوتاش ترکیه نزد دادگاه تجاری بین‌المللی شکایت کرد. وزارت نفت عراق اعلام کرد که دولت ترکیه و بوتاش به‌علت انتقال نفت خام کردستان عراق و ذخیره آن و بارگیری نفت در بندر جیحان و صدور آن قرار داد خط لوله نفتی عراق-ترکیه را نقض کرده است. حکومت منطقه‌ای کردستان عراق، سال ۲۰۱۳ خط لوله نفتی خود به‌ترکیه را احداث کرد. اکنون از طریق خط لوله و تانکرهای نفت به‌صادرات نفت به‌ترکیه و اروپا ادامه می‌دهد.

در آن تاریخ، دولت عراق در حال تعمیر خط لوله نفتی کرکوک به یومورتالیک ترکیه بود. سه ماه بود که خط لوله مزبور بع‌لت تخریب از سوی داعش از دور خارج شده و ۳ میلیارد دلار به‌دولت عراق خسارت وارد کرده است. خط لوله نفت کرکوک و یومورتالیک از اول ۲۰۱۴ تاکنون ۵۰ بار مورد حمله داعش قرار گرفته و تخریب شده است.

در هر صورت شکست نظامی داعش در موصل اجتناب‌ناپذیر است ولی بازیگران، به‌ویژه منطقه‌ای، به‌کشمکش سیاسی و نظامی پس از عملیات آزادسازی و بروز عوامل و متغیرهایی می‌اندیشند که بروز و وقوع آن‌ها زیاد است و در نهایت تأثیرات اساسی بر سرنوشت عراق خواهد گذاشت از جمله سرنوشت منطقه کردستان، میزان نفوذ تهران بر بغداد و ادامه ستیز شیعه و سنی به‌رهبری ایران و عربستان.

بی‌تردید دولت اقلیم کردستان، بعد از آزادی موصل، موضوع استقلال و جدائی از عراق را پیش خواهد کشید و بی‌شک اراضی تحت حکومت‌اش را افزایش خواهد داد و چه بسا که آن‌را با توجه به‌نقش مهم‌اش در عقب راندن داعش از موصل توجیه کند. آن هم در شرایطی که بارزانی شدیداً تحت تأثیر دولت‌های عربستان سعودی و ترکیه قرار دارد.

انقره و دولت اقلیم کردستان حشد شعبی را چالش بزرگی برای آینده عراق و کردستان می‌دانند. ترکیه نمی‌خواهد که تلعفر بهیک پایگاه شیعه تبدیل شود. شواهد نشان می‌دهد که حشد شعبی تلاش دارد که جای پائی برای خود در غرب موصل باز کند و راه ارتباطی با سوریه را از طریق سنجار دایر نماید و بدین طریق بخشی از آنچه را که هلال شیعی نام دارد بین ایران، عراق، سوریه و لبنان ایجاد کند.

جدا از شروع عملیات، جنب و جوش نیروهای مستقر در اطراف شهر موصل ادامه دارد و همگام، شماری از بازیگران منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای از جمله حکومت اسلامی ایران، نگران دوران پس از داعش در این شهر هستند و به توانائی دولت بغداد برای مدیریت بحران‌هایی که ممکن است در این شهر رخ دهد، به‌دیده تردید می‌نگرند.

هر یک از این بازیگران طرح‌هایی برای تأمین امنیت در این شهر دارند ولی در عین حال نگران کسب امتیازات و منافع احتمالی دیگر بازیگران‌اند و در واقع از منظر «بازی با حاصل جمع صفر» به‌مسأله نگاه می‌کنند. یعنی برد از یکسو به‌معنای باخت و از سوی دیگر، این بازی سیاسی حاکمان و سیاست‌بازان است و جمع برد و باخت‌ها صفر می‌شود.

در نتیجه، نبرد برای بازپس‌گیری موصل که طولانی پیش‌بینی می‌شود پرسش‌هایی را مطرح می‌کند از جمله، آیا این عملیات در صورت موفقیت می‌تواند نقطه پایانی به‌خسونت‌های دیرپای عراق بگذارد یا این‌که صرفاً فصل جدیدی را در رویارویی فرقه‌ای این کشور خواهد گشود؟

اگر بخشی از این عملیات نظامی ترکیه با هدف مقابله با گروه «حکومت اسلامی» انجام می‌شود، اما بخش بزرگی از آن نیز، متمرکز است بر نبرد با پ.ک.ک و مردم کرد ترکیه و روژاوا است؛ برای نمونه در سوریه علیه گروه «بیگان‌های مدافع خلق»، که انقره آن‌ها را شاخه‌ای از «پ.ک.ک» می‌داند و مهر تروریستی بر این نیروهای آزادی‌خواه، برابری‌طلب و عدالت‌جوی روژاوا و ترکیه می‌زند. آن هم دولتی که خود هم تروریسم دولتی را اشاعه می‌دهد و هم همکار و هم‌فکر داعش به‌شمار می‌آید!

در این میان، شاید آسیب‌های سنگینی را به‌مرد و شهر موصل وارد خواهد شد و راه را برای بازخیزی داعش و یا دیگر گروه‌های جنگ طلب هموار خواهد کرد. سخن‌گوی صلیب سرخ عراق، پیش‌بینی کرد که با آغاز عملیات آزادسازی موصل، حدود یک میلیون غیرنظامی مجبور به‌ترک این شهر شوند. به‌گزارش «اسپوتنیک»، ساره الزوقری سخن‌گوی صلیب سرخ عراق گفت: «ما انتظار داریم که با آغاز عملیات موصل صدها هزار نفر این شهر را ترک کنند. شاید تعداد آوارگان بهیک میلیون نفر هم برسد». موصل شهری واقع در شمال عراق و دومین شهر بزرگ این کشور است.

دوشنبه بیست و ششم مهر [میزان] ۱۳۹۵ - هفدهم اکتوبر ۲۰۱۶